

Êse de două ori în septemana: **Joi-a** și **Dominec'a**; era candu va pretinde importantia materielor, va eși de trei seu de patru ori în septemana.

Pretulu de prenumeratiune, pentru Austria:

pe anu întregu 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu 4 fl. v. a.
„ patrariu 2 fl. v. a.

pentru Romania si stralnetate:

„ anu întregu 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. core-spondinti ai nostri, si de a dreptulu la Red-actiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresă si corespondintiele, ce pri-vescu Redactiunea, administratiunea seu speditur'a; câte vor fi nefrancate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publică

Pentru **anuncie** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretu sca-dut. Pretulu timbrului câte 30 cr. pen-tru una data se anticipa.

Invitare de prenumeratiune

la

„ALBINA“

pe anulul 1875, cu pretiurile si in condi-tiunile de pana acuma.

Suntemu in a opt'a septemana de la inceputulu anului, si am ajunsu cu espeditiunea la 975, si avemu tota sperantia, ca vom ajunge si *mi'a*, precandu acum unu anu, la incheierea lunei lui fauru, espeditiunea ni era de 1175, (a se vedé nr. 14, din 5 martiu n. 1874,) adeca chiar cu 200 mai mare.

Dar in fine cu nrulu de 975 si resp. 1000, ne-am poté multami; am poté cugetă, ca — dora nu vom fi meritatu mai mare spriginire, seu — ca dora cu atatu mai multu va fi crescutu nrulu prenumerantiloru celorlalte foi natio-nali; alt'a inse este ce ne dore, este ca — multime dintre cei mai buni si con-stanti domni prenumeranti ai nostri — ni cerura foi'a pe *creditu*, incredintandu-ne la onore, ca — „nu-su bani,” ma in momentu nici nu se potu capeta pe nemic'a!

Pe langa acest'a nici intr'unu anu ca acuma, nu ni s'au cerutu foi'a din atatea parti cu pretu scadiutu.

Va se dica: *Calamitatea finanti-aria, seu — dicendu-i romanesce: sera-cl'a comuna este, carea ne apesa pre toti.* Acest'a este bub'a!

Noi — de ani, in mai multe ron-duri aretaramu in publicu, cu cifre po-sitive, cum pentru sustinerea cu onore a foiei nostre, se receru spese in suma rotunda de 9000 fl. la anu; chiar anulul trecut 1874, pe langa cea mai mare economia, nu puturamu reduce acea suma, decatu pan' la 8500 fl. Acestu anu credeamu a merge si mai de parte in economisare, macar pan' la 7000 fl. cam catu anulul trecut ni adusera pre-numeratiunile si inseratele.

Dar — dorere! Esperinti'a de pana acuma nu ne indreptatiesce a spera unu venitu securu nici de 6000 fl.

In astfelu de situatiune, credemu a fi pre naturale, ca — trebuie se *econo-misamu si mai scrupulosu*, deca este ca se ne potemu sustiene; apoi *sustinerea* — cu ori-ce pretu, este astadi parol'a si a nostra, ca a celorlalte foi, ce lupta pentru o cauza santa, intru unu timpu atatu de greu si criticu. Ast'a fiindu-ni starea si parol'a, nu vom lipsi a da foi'a — chiar cu sacrificiu, de câte ori eveni-minte de interesu nationale vor pretin-de acest'a, dar — lipsindu atari eveni-mente, va trebui se ne marginimu si nu-mai câte la una data pre septemana.

De altminte contamu totu mereu pe succursulu onoratulu publicu, a acelu publicu, carele de atatea ori s'a doveditu atatu de partinitoriu pentru foi'a nostre.

REDACTIUNEA.

Budapesta in 6 martiu n. 1875.

Partit'a noua magiara — la Dieta s'a constituitu; se dice ca numerulu de-putatiloru, ce se lapedara si de *deakismu* si de *tiszaismu*, si se pusera sub firm'a *liberalismului* si se ingagiara a sprigini noulu ministeriu — deja s'ar apropiat la 300, si pe di ce merge se sporesce, mai vertosu prin declaratiunea lui *Lonyay*, ca — elu nu vré se forme die partita opo-sitionale, ci numai pentru sine si-reserva nedependintia.

Cas'a de susu, a magnatiloru si pre-latiloru, peste nopte se fece „*liberate*” si

nou-guvernamentale. Aci — nu incapa critica; ajunge a reconosce.

Cu acest'e frumoase succese si speran-tie — *noulu guvern*u se pregatesce a-si incepe actiunea, atatu in Dieta, prin substernerea legiloru absolutu necesari, catu si in ministeria si municipia, prin schimbările ce ar află de lipsa in dregato-riele cardinali.

Noi — am disu, ca *nu suntemu pre-ocupati*. Acest'a invederatu vré se dica, cumca in sine luata nou'a situatiune si nou'a stepanire, n'o consideramu de mai rea pentru cauzele nostre, decatu ce s'au doveditu cele precedinti. Adaugemu, ca — incatu *epitetulu*, ce si-l'a luat coalitiunea seu fusiunea, candu se numi „*partita liberala*,” deca va fi se fie din anima onesta, din cugetu seriosu, ar fi ca-lificatu d'a *linisce* si mai multu. Deci — asteptamu in rabdare si sperantia *faptele*, cari ni voru dá real'a, aplicat'a insemne-tate si valóre despre *liberalismulu*, si — prin urmare, despre adeverat'a leialitate, adeveratulu patriotismu alu nuoiloru domni facia de tiéra si de popora.

Ast'a este pusetiunea nostra in mo-mentu facia cu nou'a, cu schimbat'a situatiune, deca indr'adeveru va fischim-bata, deca schimbarea nu va fi numai in persone si maniere.

Si — fiindu noi condusi de acest'a leialitate facia cu acest'a schimbare, in-trevenita — *nota bene!* — intru atata si prin a nostra conlucrare, intru catu si noi am condamnatu si *combatutu* sistem'a si guvernulu de mai nainte, — totu leialitatea nostra ni demanda, a nu trece cu tacerea nici o aparitiune, carea ni se pare daunosa pentru nou'a situatiune, carea ni se vede calificata d'a ne respinge, ér nu a ne atrage.

Am respicatu deja, ca remanerea ministeriului de cultu si instructiune in manele de pana acuma, dupa triste le si durerosele esperiintie de ani in coci, ni inspira ne'ncredere si ingrigiri grele; acum avemu se notamu si o noua, grea pedeca, ce se pune desvoltarii de bune sperantie in peptulu nostru, adeca denu-mirea baronului *Kemény Gabor*, celui mai ne'mpacabile adversariu alu Romani-loru, specialminte alu Ardeleniloru, la secretariatulu de statu alu ministrului de interne. Ne dore; dar — ne moderamu.

Avem u acum se vedemu, cum voru se ese schimbările de *supremi comiti* prin comitatele locuite in precumpenintia de romani. Apoi se vedemu atitudinea ce se va lua in administratiune si specialminte facia de alegerile viitoare. Aci de locu se va manifestă adeveratulu si realulu cu-getu alu noului Regimu; acest'a mani-festatiune va fi adeverat'a, real'a pro-grama a sa. Conformu acestora vor trebui se iee pusetiune poporale patriotece, si — vom lua si noi facia de acestu guvern. Pe vorbe nu vom dá multu. —

Budapesta, in 6 martiu n. 1875.

In *Francia*, ministeriulu nou inca nu e compus; totusi se afirma, ca *Buffet* ar fi in celu mai deplinu acord cu *Dufaure*, amicu intimu alu lui *Thiers*, si ca deci — fora tota indoiel'a cabinetulu se va constitui conformu constitutiunei republicane, tocmu votate; dar o depesia mai noua ni spu-ne, ca lucrulu n'a reesitu, din caus'a ca *Ma-cMahon* nu vré se elimine pre Bonapar-tisti din cabinetu, si asiá dara ca *Buffet* ar fi renunciatu d'a compune ministeriulu.

Din *Spania* — totu seiri ne'nsem-nate seu chiar confuze. Mai mare este pleca-rea spre reactiune, decatu spre vr'o im bun-e-tate; ér *Carlistii* continua d'a fi forte amenintatori. —

Din *Romania* de aproape 14 dile nu primiramu gazete; semnu ca comunica-tiunile continua a fi eutropite de ometu. —

Cele mai interesante sciri sunt, din *Roma* si din *Berlinu*. De colo se anuntia, ca betranulu *Garibaldi*, desl in Camera a ocupatu estremulu locu in stan-g'a, dar in realitate s'a facutu intimu amicu alu Regelui si alu guvernului. Municipali-tatea urbei eterne i oferi o vila romantica si elegante — aproape de vil'a Regelui, pentru d'a i face posibilu coatingerea catu mai desa, si — eroulu libertatii primi cu multamita. Se vede ca vulcanulu democratiei sale s'a stemperatu tare, bagu sem'a naintea mortii! —

In *Prussia* dile trecute — alu siep-telea episcopu catolicu dintre cei condamnat, intr'o buna demanetia, calatori la inchisore! Insa, cu catu mai aspru pasiesce legea asupra acestoru santi parinti, agitatori pentru Roma, in contra politiceii lui *Bismark*, cu atatu resistintia lor cresce si se intaresce. La o bulla mai noua a santului parinte, des-pre carea amintaramu in nrulu precedinte, guvernulu raspunde, prin presentarea unei legi, ce autorizadia pre min. de culte, a de-trage episcopiloru catolici ori-ce subventiune din partea statului, pana atunci, pana candu aceia nu si-vor dechiară in scrisu — supunerea neconditionata sub constitutiune si legile sta-tului. Pe langa acest'a — se intentionedia a intruce dreptulu de placetu regiu, ca adeca se se curme comunicatiunea directa a episcopiloru catolici cu Roma, si tote câte li se adresadia de acolo, se treca prin censura guvernului si numai acelea se pota fi primite, câte se vor află nevatematorie legiloru si po-liticeii statului. — Este unu formale resbelu politicu intre guvernulu Prussiei si intre santulu parinte infalibile. —

Urmare si inchieiare.

Am inceputu in nrulu precedinte a ne aperi de imputatiunea, ca — *n'am fi incercatu tote, pentru d'a mediloc o mai buna intielegere si conlucrare — in-tre partile diverginti ale natiunei nostre*, si — am ajunsu a areta, ca noi n'am lipsitu, din capulu locului — consecint-minte a areta — *uniculu adeveratu punctu de manecare comunu, steu'a con-ducetoria comuna — pentru toti romanii, ce seriosaminte voru a merita acestu nume.*

Am disu adeca, am repetitu, si vomu sustiene pona vomu fi — ca: *ori care ro-manu adeveratu, ne'ncetatu, trebuie se dore-sca, si pre tote cãile, prin tote medilócele trebuie se caute a casciga pe sem'a po-porului romanu — conditiunile de essistintia, de dezvoltare si pros-perare nationale.*

Aci a fost criteriulu nostru. Noi pre fiecare romanu, despre carele ne-am convinsu, ca are acesta dorintia, ca — nu pregeta, nu se teme seu sfiesce a o profesă pretotindenia cu tota francheti'a, si ca lucra, sacrifica chiar pentru reali-sarea ei, — l'am consideratu si reconos-cutu de *romanu bunu, romanu adeveratu*; „*renegatu*” érase a fost in ochii nostri nu-mai acel'a, carele — nu numai ca n'a manifestatu acea dorintia si n'a fa-cutu nemic'a pentru realisarea ei, ma chiar a trasu la indoiela, a atacatu necesi-tatea aceloru postulate.

Noi am disu in nrulu precedinte, dar am indegetatu si mai nainte de multe ori, ca — *cãile si medilócele d'a casciga acele conditiuni*, potu se fie diferite, dupa imprejurari adeca.

Noi din a nostra parte am tîenutu in acesta privintia — cu partit'a natio-nale si am ereditu de celu mai cores-punditoriu modu, intre imprejurările custatorie, — *proiectulu deputatiloru nationali, substernutu Dietei unguresci la 1868, pentru deslegarea causei nationali-tatiloru; program'a tîenutei politice-natio-nali de la Temesiora din 1869 si de la Aradu din 1872; in fine — in catu pen-*

tru Transilvania, *proiectulu de rosolutiune* — asemenea alu deputatiloru nationali, susternutu prin dlu *Macelariu Dietei unguresci* totu in anulul 1868.

Insesi resolutiunile luate la 1848 in campulu libertatii de langa *Blasiu*, insesi conclusiunile de la *Mercuria* si *Alba-Iu-lia*, — insasi pocit'a *activitate* si — nu mai pucinu pocit'a *passivitate* a fratiloru din Ardealu, sunt totu numai *moduri, cãli, espediinti*, pentru ajungerea scopului fundamentale, precisatu de noi.

Ei bine; ni se dice, ca noi n'am fa-cutu tote posibilile incercari, pentru d'a mediloc o apropiare si conlucrare co-muna, dora chiar *intr'o partita*, spre ace-lasi scopu; cu alte cuvinte — propria-mente ni se imputa, ca — noi atatu am tîenutu de riguros, de mortisim, la amentie-tele programe, incatu — *pre toti cãti — din diferite momentóse cause — n'au fost in stare a se ingagia la acelea-si, ii-am eschisu si impededatu d'a conlucra cu noi.*

Aci este gresiela in logic'a impu-tatiunei, aci — *ne-adeverulu*.

Concedemu, si — am concesu pu-ruria, ca — nu toti intelingintii natiunei nostre, ba forte multi dintre ei, — dupa pusetiunea loru sociale, seu dupa firea si resp. dispusetiunea loru spirituale — nu puteau se se ingagiedie si se lucre tocmai dupa acele programe nationale; da, insa — ce ii-au impededatu pre ace-iasi, a se manifestă pre alte cãli, in alte moduri, macar chiar din mediloculu partitei deakiane seu guvernamentali, — a se manifestă si a lucra spre *acelasi scopu comunu — astfelu*, incatu — lu-mea se véda, se se convinga de acest'a, — *astfelu*, in catu contrarii nostri na-tionali si diariale loru, se nu pota afirmă in publicu — cu atata cutesare, cumca — *tendintiele nostre, postulatele nostre, sunt numai ale nostre, ale ultraistiloru si utopistiloru, despre cari — cei de prin alte tabere si cei de prin dregatorle pu-blice — nici ca vor se scia!*

Seu dora noi la acest'a — nu ii-am provocatu, nu li-am datu chiar ocaziune de atatea ori?

Apoi ore deca toti intelingintii nostri de prin tote partile, deca anume toti de-putatii, din drept'a si din stang'a, toti re-presentantii municipali, toti episcopii si demnitarii mai nalti ai nostri, mereu, la tota ocaziunea, la totu momentulu ce li se ofería — intonau — in variante modu-latiuni de limba — acelesi postulate fundamentali ale nostre; ore in astfelu de casu — respectulu domniloru de la potere facia de noi — nu crescea? si ore odiulu — potea se se concentre in ea-pulu unui'a seu ale unora pucini?!

Si apoi: Ore este macar umbr'a de adeveru, ca — a nostra tîenuta, a nostra programa, se fie impededatu pre cine-va din celelalte tabere, a-si face acea detorintia?

Si in fine: ore deca domni cei din taberele contrariiloru nostri — astadi puteau se ese naintea natiunii cu *dovedi, cu rezultate*, despre activitatea loru na-tionale, de si pre alta cale, in altu modu, cu alta politica, dar folositoria, — ore in astu-feliu de casu, ar poté cine-va se li denege reconosciint'a cuvenita, se-i denegere de contrari, de inamici chiar ai nostri?!

Nu, si era nu.

Nu de aceea — ii-am tîenutu noi pre ei de *perduti*, pentru ca — nu s'au alaturatu cu noi la aceea-si programa, — nu, ci pentru ca — au intratu in tabere si relatiuni, cari — dupa noi, din capulu

locului li facea *neposibile* susținerea și *apărarea* bazei naționale comune.

Noi — nu am presupus despre ei, că — n'ar dori și n'ar afla absolutmintre necesari condițiunile de esistență, de dezvoltare și prosperare naționale, — nu; dar am știut, că densii se despartira de către noi, pentru slăbiciuni personale, și se însoțira taberelor străine, cu cuventu d'a sprigini de acolo cauză noastră comună, precându noi eramu convinși, că — aceleși slăbiciuni personale, cari îi-au îndepărtat de la noi, li vor astupă gur'a și chiar timpîcnetul — acolo, în acele tabere străine!

Cine nu vedea din capul locului, și cine astăzi nu s'a convinsu, că caracterul principal al stepanirii magiare este *netoleranța națională*?

Si — *é*ta aci cauză, pentru care noi — nu putem să dorim și să ne bucurăm, de îngăgimentele peste totu ale romanilor — fie în dregătorii, fie în partitele domnilor, — pre câtu timp suntemu atât de pucini, și ne aflăm în luptă pentru esistență. Altă ar fi, cându noi nu ne-am fi convinsu — despre *netoleranța* domnilor magiari față de ori-ce pretențiune națională, chiar față de interesele vitale ale poporului nemagiar. Noi știm, că deca magiarii ar fi — măcar cum erau *Schmerling* și *Nadasdy* — partiniteri romanilor, dregătorii și deputatii și prelatii noștri — ne-ar întrece pre noi, după-cum se adopte-rau a ne întrece pe la 1861 până către 1867 — întru professarea și manifestarea naționalității! Dar că nu sunt asiă, trebuie prin *pasire comună, firmă și solidă din partea noastră, să-i aducem a fi asiă*!

Acésta doctrina și resp. politica propunend'o și susținendu noi din capul locului cu consecință: cum ni se pôte năa impută, că — n'am încercatu tôte, pentru apropierea și îngăgierea spre celasi scopu național — a diferitelor noastre capacități și resp. partite?! Că lora nu ni se va insinua, că — de ôra-șe o dată, cei îngăgiați prin diferitele posturi și resp. partite străine, nu sunt în stare a conlucra cu noi spriginindu-ne, — apoi noi cei liberi — să ne acomodăm stării lor, să nu facem nici noi nemică! Să lasăm pre bietulu popor neorientatu, cași în trecut, prăda lupilor nesătioși! —

Credeți că — vorbirăm obiectiv-minte, foră tôte patim'a, și — credeți că vom fi pricepuți și justificați. —

Budapesta, în 5 martiu n. 1874.

(*Logică și morală a națiunilor — nu ierța, nici crută pre cei mari!*) Nime se nu-si întipășea, că prin puterea sa momentana, politica și fizică, va pôte *ucide morală în anime și sclinti logică în capetele sanetose*.

Precătu timpului omenii sunt omeni, și — nu parasescu societatea civilă, nu spargu staturile, și — nu se imprascia prin munti și codri, cași ferele selbate, *logică și prin logică morală* — li este *absolută necesitate*, foră de care — nu potu trăi langa olaltă, pre care — cine nu vré s'o reconșca și respecte, curenđu său mai târziu va trebui să o sântă, și i sântă man'a resbunetoria.

Epocă de astăzi — dora ca nici un'a pana aci, de susu de la puterea s'a încercatu a desconsideră acestu adevăr și a pecuții în contra-i cu o eutesare ôrba, cu unu cinismu uritu: dar a și patit'o.

La noi din coci de Laita, acésta politica pecatoșă — aduse tiera și pre popora, aduse specialmintre pre elementulu conducătoru, la sapa de lemn. Din colo pesta Laita, punga și rafinari fiindu mai mari, calamitatea — n'a ajunsu atât de inveterată, desi ea nu este mai mica.

„*Krach*“ — ulu, prim'a isbandă a nemoralității publice, a seracitu pre Austria, după constatări pozitive — celu pucinu cu *unu miliardu*, și pre cetățenii particulari — celu pucinu ér cu atât'a. Administratiunea rea, nemorală și nelogică a dloru magiari, de siepte ani în coci — de buna sēma a seracitu tiera și pre particulari — ér cam cu atât'a!

N'avem nici căta îndoielă, că unu bun și fidele economu de stat, deca s'ar

pune să calcule — după toti factorii reali — tôte daunele monarhiei și ale poporului ei de la 1867 în coci, ar constată unu minimu de 4—5 miliarde.

Da; dar acestea sunt daunele materiale; cine însă ar pôte să nege, că *daunele morale* sunt înca dora mai mari și mai greu de apăsătorie!

Au încetatu poporale, chiar și cele mai patriotice, mai leiale, d'a mai crede cum credeau, că — *binele lor, adevărul și dreptatea*, este scopulu, este stēu'a conducătorii a celor de susu, de la putere!

Multimea, masă a cetățenilor, începe a vedé în totu ce — de susu se predica — *santu și sublimu*, în *patria, lege, dreptate, biserică, umanitate*, etc. etc. — numai *amogele domnesci*, pentru d'a pacali și despoia pre popora, tie-nendu-le astfelu astăzi cu mintiun'a — în jugu și orbia, precum în seclii trecuți le tie-neau cu *fortă fizică*!

Si *é*ta, aci e pericolulu, la care noi pururi am avisatu, de care noi ne'ncetatu ne-am trudit a feri pre cei mari, patri'a, tronulu, societatea.

Dia de dia — evenimentele vinu a ne justifica. Dar — domni de la putere cu atât mai tare se inversiuna în contra noastră. Ei nu — se se cășeșcă că au gresitu, și se caute iute a se îndreptă, ei — ei se supăra, se infuria asupra noastră, pentru că li-am predisu din capul locului consecințele pecatelor.

Ei bine, față de noi, în contra noastră, potu domni să-si facă placerea isbandei; căci o turmă de pecatoși pururi pôte să-si resbune asupra unuia sau unora pucini omeni: dar — de judecată lumei totu nu vor scapă, și acésta judecată — vor vedé, că spiritulu dreptății eterne, legea lui Ddieu, are să li o distedie chiar prin amicii lor, și chiar atunci cându ea mai pucinu li va fi la socotela.

Judecată adusa de jurati în procesulu *Ofenheim*, tôte lumea nepreocupată o consideră de o judecată a *memoralității guvernării de peste Laita*. Opiniunea publică cea morală și luminată, în Europa întreagă — tie-ne și pronunță că — *„achitarea lui Ofenheim — este Sadova morală a Austriei!“* — că prin aceea — *„partea omenilor de onore a suferitu cadere!“*

Seiti, ce va să-dică acésta? Nemicu altă, decătu, că — în *Austria umanitatea și dreptatea sunt puse sub picioră și condamnate public!* Că — Austria a încetatu a fi unu stat de drept și de cultură, și se califică de — *statu nemoralu, statu barbaru!*

Apoi la noi din coci, în trufia Ungaria, *spargerea și caderea cu rusine a mareii partide deșchiane*, ce singura stepană și folosiă tiera, — *ce altă este, de câtu — o grea isbandă a logicei și moralei desconsiderate și naționale!* Celu pucinu astfelu o splica toti cei ne-atinși de valurile trecutului, cei desinteresati în cauză.

Omulu într'adeveru se îngrozescă cându aude judecată a cōmenilor maturi, solidi și nepreoccupati, și cându cetescă judecățile foilor necorupte!

Ei bine: ôre se fie acésta spre folosulu tierii, tronului, poporului, sēu chiar și alu domnilor faptuitori în — acésta era nouă, spurcată? Ôre domni magiari de la putere — se nu veda, se nu sântă, se nu pricepa, că — acésta cale și politica duce la totale perire, și inea cu pasi forte repedi?!

Suntemu cu unu nouu guvern în frunte: *am dorit, ca acésta să se de în mai matura și mai serioasă judecare — punctulu de unde au pornitu, calea pre care a mersu și stadiulu la care a ajunsu Monarhia noastră de la 1867 în coci, — să-si traga socotela cu legile violete ale naturii, ale lui Ddieu!*

Budapesta, în 28 fauru n. 1875.

După-ce am aretat în nrulu 9 alu *Albini*, pasii întreprinși de tinerii romani, întru interesulu reconstituiri societății literar-bisericesci, precum spre mare mangaiare sufletescă au avut'o în Viena, și după-ce am comunicatu în scurtu rezoluțiunea arbitrară, prin care li se denegă o cerere atât de justă și nevinovată, — immomentadu totu odată și societatea slavă, ce essistă; vinu aciă rogă să-mi permiteti, dle Redactor, a-mi implini promisiunea, răspundendu la întrebările de la finea acelei corespondenție. —

Am spus că tinerilor romani li se dede amentit'a rezoluțiune — numai după

stergerăa societății slave, despre care sôrte a acésteia în anul scolast. trecut nici o vorbă nu se audiă. *É*ta cauză. În anul trecut nrulu Slavilor și alu Romanilor éra ceva mai marisoru, de câtu în acestu anu. În tinerii slavi erau și patru croați, cari au potu servi de modelu, că — cum trebuie cineva să-si pretipășcă limb'a și națiunea, fie acésta câtu de mica și de inapoiată; cari croați deci, sum securu, că ar fi protestatu în celu mai energicu și resonatoriu modu în contra unei atari nedreptăți. Dni superiori au avut de destule ori ocaziune, de a se convinge despre constantia și caracterulu, despre concordia și buna înțelegere, ce domni între acésti tineri. Ér despre tinerii romani ei cugetau, că absolvendu vre o duoi-trei, pre cari îi-tieneau de agitatori, se vor duce pe aci-ncoliă, ér în loculu lor vro veni nescé instrumente ôrbe, nescé mamaliga môrta, cari vor jocă după cum vor dice dînșii. Dar — nu e asiă, dloru superiori; nu acei duoi-trei ve-au nelișcitu, ci ceialalti toti! Acei duoi-trei, ca alesi și tramisi la dvôstra, aveau detorinț'a de a merge, incredințiat, ca mai betrani, cu apărarea acelei sante cauze; ér acum vo veti convinge, că totu acelea principia, credințe și aspirațiuni le profesăia toti cu totii!

Cu slavii în parte, domni superiori si-au ajunsu scopulu; căci într'adeveru între aceia se observa o amortielă, unu indiferentismu — față de drepturile lor peste totu: cu romanii însă sunt înșelati amaru. Trebuie să se știe, că tinerii romani nu au suptu spiritulu românesc nici în Viena, nici în altu locu, ci de la peptulu mamelor lor; și — nici Pesta, nici măcar Dobritinulu, nu-ii vâ despoia de simțimintele, principale și aspirațiunile lor naționale; ei vor romané romani precum au venit aci, și precum trebuie să fie după chiamarea, după detorinț'a lor națională, spre a nu înșelă națiunea și pre aceia cari îi-au tramisu aci, și cari astēpta dela ei, ca să creșcă ôre cându poporul creștinesce și românesc. —

Dvôstra înșe ce ve diceti *Superiori*, dar pentru cele mai sacre simțiminte și cele mai urginti trebuințe ale poporului romanu — nu aveti pricepere, Dvôstra prin astfelu de nedreptăți tramiteti acasă în fiecare anu cei mai neimpacati și inversiunati inamici ai tendințelor și scopurilor ce urmariti, scopuri cari, fii securi, că nici cându nu-le veti ajunge, căci ele sunt nenaturali și nemorali, și deci rezoluțiunea, barbară, mandră și caracterulu românesc se revolta în contra-li; astfelu iubirea de limbă și de naționalitate le veti gasi în tinerii romani din ce în ce totu mai iritate și invapăiate; veti pôte face martiri. — nici cându însă tradatori ai poporulu ce li-a dat esistență! — Atâtă despre societate.

Vinu acuma a comunică în scurtu despre cantulu basericescu și diurnalele romane, pentru ca să vedă lumea română, ce înșemna a ajunge sub man'a și guvernarea nesocotită, îngâmfată a unor magiari essalati, caror simțulu de dreptate și ecitate li e o vorbă gôla, cari se jocă cu umanitatea și o insultă cu frivolitate.

Alumnii romani știindu că sunt tramisi aci spre a se cultivă și perfecționă pre tere-nulu național-basericescu, și esoperara cu mari dificultăți, prin multe rogări atâtă, de-unulu dintre dînșii li propunea cantulu basericescu, și astu-feliu se ajutau cum poteau, numai ca la returnarea lor în popor să nu li lipsesca o recerință principală a santei lor chiamări. Dar ce se vedă! Nu erau destule căte se planuiau și fauriu în contra lor pentru viitoriu; nu ignorarea și denegarea celei mai juste cereri a lor; nu éra destulu aceea, că între superiori nu e nice unulu romanu în seminaru, carele să-ii apore și conduca cu amôre, pre cum se bucurau de atare în Viena și precum — pare-ni-se li se promisese că vor avé și în Pesta; — ci dupăce presedintele școlei magiare éra pre aci se scôția pre clericii romani cu bataia din localitatea societății magiare, unde li se destinase locu, spre a tie-né o ôra pre septemana, — de odată fuseră incunoscințiat, că *deprinderea în cantările bisericesci romane nu li se mai pôte concede*, din cauză, căci — *nu e tempu și localitate spre acestu scopu!* Nu o tempu? Ba este, și inea pré multu, întrebuintatu adevă spre de aceea, cu cari tinerii romani nici

cându nu se vor întelni în viétia, și catra cari se vor portă totu de a un'a cu antipatia și disprețiu; căci nu se referescu nici decătu la condițiunea și misiunea lor! Este; căci ei si-alesera o ôra, care li éra concésă pentru distracțiune, știindu bine, că fara de acésta nu vor fi preoti, ci nescé individi cu o conglomeratiune numai de dogme în capu, dar foră folosu, foră mangaiere pentru turmă pastorita. — Nu e localitate? Dar nu; — nu este bunavoință; localități sunt multe; căci în edificiulu seminarialu potu locuși nu 74 de teologi, ci 400! Tinerii magiari, au odaia separată pentru tinerii ședintieru lor, odaia separată pentru bibliotecă lor, odaia separată pentru cantu și alte multe de o înșemnată bagatelă, lucruri, ce nice decătu nu pretendu chilii separate; ne mai amintindu și de acelea localități, cari parte sunt închise, parte sunt date ca să se boieresca în ele argatii dlu Rectore!

Éra în pucine trasure viétia teologilor romani din seminarulu central de aci; éca ce clericii noștri au de a îndură dela dñii superiori magiaroni, prin a caror purtare sântu totu o dată espusi calumniilor și insultelor teologilor magiari! — În acésta privință — rogu, Dle Redactor, să permițeti a amentî numai unu casu, din care publiculu romanu să-si pôte face o judecată dreptă, despre malitiă acestor teologi și de conduită lor față de celealalte naționalități. În anul trecut fiindu diu a ono nastea a unui alumnului *s'avu*, unulu dintre magiari, pre cându se aflau cu totii în refectoriu la cina, strigă — *„eljen — cutare!“* La acésta slavii europere în urări de *„vivio!“* Acum însă magiarii prorupsă în cele mai furioșe — *„elăl!“* — tassandiu-ii pre slavi de agitatori și panslavisti. Căuză acésta a romanu apoi môrta; căci culpabili erau magiari. Nu asiă se întemplă înșe cu slavii, cari deca esiau vinovati, securu că aru fi fostu dati pre usia afara.

În urma éca în scurtu și istoria diurnalelor romane.

Vediendu superiori interesarea cea mare a publiculu romanu, și în specie a onoratorilor Redacțiunii de la foile romane, de tinerii romani de aci, mai antaniu — sub preteste, că prin cetirea atătoru diurnale neglegu studiale, oprira *„Albina“* și *„Romanulu“*; ér după-ce vedura că tinerii romani nici aci nu-si plăcă capulu ca oile de junghiare, ci ceru intrare liberă diurnalelor romane în seminaru, la urma acestia capetara rezoluțiunea, că — *deôre-ce numitele diurnale sântu ortodoxe și scriu în contra statulu și a națiunei magiare*, nu se potu suferi într'unu institutu magiaru și catolicu! Vedi asiă. Magiarilor li se permite cetirea de diurnale pline de injurii și furia selbatea în contra națiunei romane, — fireșce, pentru că sântu magiare, mai solviundu-se acelea chiar din banii seminarului; *romane*, — nu se permitu, nu — căci sunt pline de dacoromanismu și *„escitidia simțulu național românesc“*, pre cum a disu dlu Rectore.

Dar — se nu alunece cine-va a crede, că dora tinerii romani la astfelu de machiavelismu au tacutu și s'au supusu; nici de câtu, ci în data unulu a reflectatu pre dlu Rectore, că după a sa credință, a-ai *stimă și iubă limb'a și națiunea este o virtute ér nu crimă*. La acéstea dlu Rectore tacendu a începutu a se preambă prin odaia, spre a afla unu răspunsu proțivitu, înșe elocinț'a și sapiinț'a a denegării servitiulu! — Obiectiunea, că prin cetirea diurnalelor, tinerii si-aru perde dinaintea ochilor scopulu principal, pentru care sântu tramisi aci, e unu pretestu miserabil; fiindu unu adevăr recunoscutu — nu numai de profesorii facultății teologice, ci și de alumnii magiari, cumcă tinerii romani, prelungă limb'a latină, în care se propun studiele, mai escelidia si prin diligență între ceialalti; nu de studia și calcule bune i dore pre dñii superiori magiari, ci de aceea, că clericii romani se se simule și acomodăia scopurilor magiarone ale lor, calcându-si în pociore convicțiunile și credințele naționale. Că scopulu stramutării alumnilor romani de la Viena în Pesta, nu a fostu și nu e altulu, decătu propusulu de a îi despoia de simțimintele, credințele și aspirațiunile lor naționale, asiă pôte decumantă cu nenumerate fapte întemplete, dar

voiu a încheia amentindu numai unu casu. E sciutu, că pretutendenia în seminaria, teologii se deprind în contiuni basericesci, oblegatu fiindu fiacare alumnul a predică odata în anu. Dar — eca si aci dreptate, moral'a, ecitate magiara! — Limb'a magiara în prim'a linia, si ca tolerate limb'a germana si latina, suntu limbele, în cari tenerii romani, slovaci, croati, rusi — suntu constrinsi a se dreprinde în contionare. Romanii si croatii au pretensiu îndata dupa intrarea lor în acestu seminariu, s'li se conceda a contionă în limb'a lor maternă, ne-avendu romanii dupa esirea lor din institutu, nice unu contactu cu limb'a latină, si cu atât mai pucinu cu cea magiara sau germană — în afacerile lor basericesci. Dar eca unu motivu absurdu si malitosu, cu care se respinge just'a si rationalea lor cerere. Li s'a diu, că dñii superiori si alumnii magiari, nu pricepu limb'a română, croată etc. si asiă nu se pote permite concionare în aceste limbe! Ei bine; acest'a este adeveru; inse — Deca roman'a nu o întielegu, întielegu cea slavă; căci nu credu s'li me însielu deca dieu, că acest'a li este propriamente limb'a maternă, ér nu cea magiara, pre care astadi e sdobescu si schilavescu întocmai ca si romanii. Ér apoi dalta parte, escependu vr'o 4—5 alumnii, romanii si croatii — întocm'a atât de pucinu pricepu limb'a magiara.

Eca în pucine trasure descria fericirea teologilor romani din Buda-Pesta; eca ce aceia au de a îndur' delu Redactore si delu ceialalti Superiori, prin a caror portare suntu espusi calumniilor si insultelor colegilor magiari si magiaroni. — „Sed vana desideria, vana conamina!“ Pentru că — desi astadi ve stau la dispușetiune, dloru Superiori, diferite mediloe spre a calcă în picioare drepturile romanilor, — totusi si intimidările, si promisiunile intrigante, prin cari voiti a magiarisă, vor sei romanii a le respinge cu constantia si demnitate română, ori de câte ori vor vedé atacata esistentia si onoreea natiunei si a baserice române. Se voru duce unii, si voru veni alții, cari inse asemenea voru pasi totu cu acea barbatia si resolutea pentru drepturele ce li competu în acestu institutu. Cei presenti nu voru încetă a se plange si a reclamă dupa atinsele lor drepturi, pre tote căile posibili, oneste si legali, impacati cu conosciint'a, că si-au facutu detorint'a facia de cei ce li-au tramisu aici, facia de natiune. Dv'otra dloru Superiori, practicandu si mai în colo portare arbitraria, dura si nedrepta facia de alumnii romani, poteti fi securi, că — adi-mane vi se va dice: *Remasv bunu! adio!!* „Una salus victis, nullam sperare salutem!“ — *Brutus.*

„Omenii de omenia si—ceialalti.“

Sub acestu titlu, f'ia liberalilor de preste Laita, „*Deutsche Zeitung*“ din Viena, în fruntea nrului seu de joi-a trecuta, publica unu articlu pré memorabile, carele spune unu mare adeveru — destulu de lamuritu, spune implicatu si respicatu, că — „lumea este a celoru curagiosi“, apoi aretandu, că si la noi ca în ceialta lume mare, societatea se imparte în doué tabere, în a „*ómeniloru de omenia*“ si în a „*celoralalti*“, adeca a blastematiloru, încheia cu întrebarea, că — cari óre sunt cei curgiosi în Austria nostra?

Merita ca onorabilulu publicu alu nostru, s'li conósca si s'li însemne biné ideiele si argumentele acestui neamtiu, căci conoscendu-le, le va poté aduce în legatura logica cu multele nostre lupte si necasuri, si apoi — în multe privintie ne va pricepe si pre noi mai bine si va pricepe, că — de unde vine de întempinăm cu pretensiunile nostre cele drepte — atâtea greutăti si pedece — în tóte p'rtile, în c'atro ne întorcem cu cuvintele unei anime curate, unui cugetu moralu si leiale.

Citat'a f'ia ia indemn d'a scrie, din unele adrese ce i-au venitu — mai mare parte anonime, prin cari i se descopera incredere pentru tintut'a ei în caus'a *Ofenheim*. Ea adeca, acea Redactiune, ncreu a pledatu în contra lui *Ofenheim*, descriindu-lu ca pre unu monstru morale si crediendu-i condemnarea de o necesitate pentru salvarca umanitatii în statu. Se vede deci, că multi dintre lectorii acelei foi au consentitu, dar că — pré pucini au curagiulu d'a spune acest'a — sub numele lor pe facia,

Eca cum argumenta numit'a f'ia:

„Este greu, a conósca în societate pre ómenii de omenia dintre ceialalti; căci ei în vieti'a comuna traiescu la olalta pe celu mai bunu picioru. Comerciantole celu onorabilu, carele si-a cásigatu averea în sudórea faciei sale prin laboriositate de ani îndelungati, saluta amicalminte pre coticariulu ce printr'o apucatura cutesata si-a facutu stare. Elu scie, că acest'a s'a imbogatitu prin însielatiune; elu scie că acest'a si-a aruncatu mregi'a pana la marginea legii criminale, scie că s'a inavutitu — despoindu m'i: inse — ce s'li face? coticariulu are bani, apoi în lumea comuna celu ce are bani se mesura cu aceasi mesura, ca si celu mai bunu si mai de omenia. Mai multu, unu órcsi-care renume de reutate — între imprejurări nici nu strica, si nici nu iucupe indoiéla, că în lumea daraveriloru se bucura de multu mai mare creditu hotiulu ce a adunatu avutia, de câtu omulu de omenia!“

„O solidaritate între ómenii de omenia — nu essiste; fie-carele este onorabilu pentru sine, între cei patru p'rti ai sei. Aci — fie-care se plange amaru pentru lumea stricata, pentru lips'a de principia morali în comerciul si în vieti'a sociale; aci injura asupra foilor si a nume asupra acelei, pre care în tóta diu o cetesce cu grétia, pre care inse — totu o prenumera regulatu si chiar o spriginasce!“

„Cu totulu altfelu sunt — ceialalti. Acesti'a tienu la o lalta ca scáietii; unu semnu secretu ii léga pre toti. Ei se pricepu, for'a face multa vorba, si mai vertosu — for'a se oblegă în scrisu! În procesulu *Ofenheim*, în desiertu a fostu osteníl'a d'a afá documente scrise, despre c'ntielegerea între acele cu *Brassey*! „Cele mai murdare afaceri — ei le desléga în celu mai culante modu. Ei — se conósce, se pricepu, se spriginescu unii pe alții, unde numai potu. Cine o data s'a adeveritu alu lor, pre acel'a nu-lu lasa ei s'li cada. Ei — unii c'atra alții sunt preventori, spriginitori, ba chiar cu omenia, — sciti, *ómen'a dintre lotri*! Ei — nu suferu în sfer'a lor pre nimenea, care nu apartiene la ei cu trupu cu sufletu; ei — unde potu, împedeca ca vr'unu omu de omenia s'li cásige ceva, si ei — nu tienu, nu cetesce si nu spriginescu o f'ia, carea nu este de colórea lor.“

„Din acesta solidaritate se splica succesele lor din ce în ce totu mai mari. — Pre-cundu *cei de omenia* tienu fie-care în cas'a sa, cu usile închiate — monologuri, si cei mai curagiosi între ei câte o data isbuenescu prin câte unu articlu *anonymu*, „*ceialalti*“ lucra barbatcesc a exploată câtu mai multu invingerile cásigate. Facu ovatiuni pentru ómenii ideiei lor; ne-curmatu batu tob'a, pentru d'a recrutá partesani! Ei se prefacu, mintiescu, falsifica, tiesu intrige, astadi mai cu energia ca ori-candu alta data. Multimea, poporulu, alérca cu ei si — li crede; — în acestasi timpu *cei de omenia* — ce facu? — Ce? — Apoi ei stau la o parte, se iuta si se necagescu, dar — numai în tacere, ca — nu cumva cei rei — s'li face ceva!“

Ce dici la acestea, amate cetitoriu?

Asia-dara că — reutatea ómeniloru stepanesce tier'a Imperatului, prin cutesarea ei orba!

Da, o stepanesce, dar o si *ruinédia*. Dej'a ajunsu monarch'a Austriei, de se asemena cu putred'a Turcia, pre carea o mai sustienu poterile straine, pentru că — nu s'an potutu inca întielege, că — cum s'o imparta între sine!

Oh, amata natiune română! *pastréza-ti moral'a, credint'a în Ddiu si dreptate*! Fereseti copiii tei de cium'a stricatiunei celoru de la putere, celoru cutesatori într'u a stórcce si sugrumá!

Popórale, chiar si tronurile, cari vor cadea préda acelei clase de ómeni, ce — nu crede în Ddiu si dreptate, ci numai în avere si stepanire cu ori-ce pretiu, de buna s'ema că vor per'i ca vai de ele; pentru că — essistint'a lor, activitatea lor, directiunea lor — este în contra naturi! —

Dela Diet'a tieriei

La 3 l. c. Cas'a reprezentativa a Ungariei a tienu o siediint'a sub presiediuu vice-presiedintulu *I. Bánó*.

În acesta siediint'a — dupa cele formali — s'au prezentatu Dietei membrii noului

cabinetu, în frunte cu ministrulu presiedinte, br. *B. Wenckheim*.

Ministrulu — presiedinte, accentuandu greutatea situatiunii, se rogá de spriginulu deputatiloru, cetindu totu o data programulu noului ministeriu.

Prim'a nisuint'a si problema a noului cabinetu, dupa programulu prezentatu, va fi regularea cassei statului si în legatura cu ast'a si a amministratiunii tieriei, si anume:

1. Prin punerea în vietia a celei mai mari economisări si între marginele sistemului actuali, dar tienu contu de chiamarea statului.

2. Prin regularea amministratiunii în sensulu strictu, incependu din centru pana în comuna, si în legatura cu ast'a prin regularea amministratiunii finantiale si a unor agende tienetorie de amministrarea justitiei, firesce între anumite limite si la certe afaceri, ca astu-feliu s'li fie armonia în amministrare, dar si reducerile s'li se faca în o mesura mai însemnata.

3. Prin modificarea procedurii procesuali si de concursu, precum si a institutiunii esecutoriloru; prin regularea procedurii disciplinari si prin alte asemeni dispușetuni, ca astu-feliu amministrarea justitiei peste totu s'li fie mai prompta si mai buna, dar ea s'li coste statulu mai pucinu.

4. Prin regularea drumurilor ferate peste totu, precum prin impartirea lor mai potrivita, prin impreunarea celor mai scurte, prin regularea tarifei si prin introducerea unei controle mai acurate, ca astu-feliu s'li scada sum'a de garantie.

5. Prin regularea lucrurilor publice, ca si aci s'li scape statulu de unele spese.

6. Prin redicarea venitelor, inse fora introducerea de dări noue, si anume: a) prin delaturarea greutátiloru ce împedeca incassarea dáriloru essistinti si a venitelor; b) prin redicarea rentabilitatii la drumurile ferate — daca nu pe alta cale, prin esarindarea lor ori în parte ori peste totu; c) prin o amministrare mai potrivita a páduriloru statului; d) prin amministrarea minelor, astu-feliu ca esarindandu-se minele de feru, de carbuni ori întreprinderi de fabrice, celu pucinu s'li nu se puna prin ast'a sarcine asupra statului.

Afora de acestea regimulu actualu promite:

7. Că va cercá a pune în vietia cassele domesticali, princari — desi se vor îngreuiá cetatienii cu sarcine noue, totusi se corespunde cerintieru autonome si se valoreadia dreptiunea de economisare pana în cele mai din urma organe ale amministratiunii.

8. Că valorandu dreptulu datu relative de conventiunile vamali si comerciali, si pana la deslegarea câtu de eura de a sistemului vamali peste totu, va face dispușetiunile corespundietorie dreptatii, eftinetatii si intereselor cassei statului si în privint'a dáriloru de consumatiune.

9. Că va cercá s'li resolve în celu mai scurtu tempu cestiunea bancei-natiunali.

10. Că va pregati unu proleptu relative la întrebuintiarea bunurilor de statu, astu-feliu ca s'li se refundeie, resp. amortiseie imprumutulu celu de 153 mill.

Dupa cetirea acestui programu, ministrulu-presiedinte roga Diet'a, ca s'li spriginésca regimulu actualu, daca acestu programu i convine.

E. Simonyi reflecta asupra celoru petrecute de la prorogarea siediintiloru si aréta cum a fostu întrebuintiata coron'a pentru compunerea si formarea partitiloru, cea-ce nu se poté uni cu principiile parlamentarismului; de aci, în numele seu si a aderintiloru sei, pentru de a nu se face din ast'a casu de preedintia, protesta contra atarei procedur. Dupa acestea dechiera, că facia de regimulu actualu partit'a sa nu va face opusetiune c'rbicosa, ci va fi numai o opusetiune de controlu.

Br. *P. Sennyey* dechiera că elu si partesanii sei si-vor pastrá o tienua rezervata facia de regimulu actualu, si avendu naintea ochiloru fericirea patriei, i vor face opusetiune loiale si cavaleresca.

Asemena dechiera si c. *M. Lónyay* în numele seu si a partisaniloru sei.

St. Bittó reflecta, că ataculu ce i fece *E. Simonyi* nu este la locu, de ora-ce elu nu a întrebuintiatu Coron'a pentru formarea de partite, ci a servitu acesteia cu informatiuni

de orientare, ér pe ea cale si-castiga Coron'a orientarea nu este de a se deslué aci.

Dupa acestea se enuncia de la presidiu, că prin intrarea presiedintulu casei, *B. Perczel*, în ministeriu, acest'a si-a depusu mandatulu de presiedinte alu casei; astfelu se invitá Diet'a s'li aléga unu nou presiedinte.

Între manifestări de cea mai mare placere se prochiamá *C. Ghiczý*; acest'a inse se scolá si reflectá, că acesta alegere are s'li se temple conforme ordinei casei. Se va templá în siediint'a viitoria.

Anuntiandu-se inca depunerea mandatulu de deputati a noiloru ministri, siediint'a se redicá. —

Zamu, în Tonia, în 2 martiu n. 1875.

Onorata Redactiune! Una nedreptate ni-se face ne-mai audita! Ni se pune cu fortia de preotu unu individuu, nóa cu totulu nesuferitu si ne doritu, — în contra cáruia, am protestatu, la scaunulu protopopescu, din tractulu *Iliei* — inca în anulu 1872 în scrisu si de ne-numerate ori prin graiu; am protestatu la sinodulu archidiecepsanu din Sibiu, anulu 1873; am protestatu c'atra Esce-lentia Sa, fostulu archiepiscopu si metropoli-tu *Procopiu Ivasicoviciu*, prin telegrama si în scrisu de doué ori; — am protestatu si acuma c'atra Esce-lentia sa Parintelu Metropolitu *Mironu* prin scrisóre si telegrama; — si dupa tóte acestea individulu po care nu-lu dorim s'li ni fie preotu, *Ioanu Popa*, toema plecá la Sibiu spre primirea darului prototiescu, pe sém'a nostra, absolutminte fora voi'a nostra! — Pentru acest'a rogám pre onotat'a Redac-tiune, a dá locu în stimat'a f'ia „*Albina*“, protestulu ce urmédia, fiindu-ni publicitatea, opiniunea publica, uniculu refugiu ce ni mai remase indignatei nostre anime.

Protestu:

Protestámu serbatoresce, si dechiarám, că pre *Ioanu Popa*, ne-alesu si nedoritu de noi, nu lu-vom primí de preotu în parochia nostra, ca capelanu langa preotulu *Isaia Poja*; — pentru că: publicarea concursulu în „*Tel. Rom.*“ nu a fost cu scirea nostra; pentru că alegerea lui nu au fostu dupa lege; pentru că în contra acesteia procedur'e s'a protestatu c'atra scaunulu protopopescu alu tractulu *Iliei*; pentru că — în contru lui s'a protestatu la sinodulu din 1873, c'atra Esce-lentiele Lor, parintii metropoliti în anulu 1874 si 1875, si protestámu dechiarandu că pana nu se va publicá concursu nou, dupa lege, si nu se va alege preotu dupa formele legii, dreptu de a octroá nu vom recunósce!

În fine pentru linisirea nostra cerem, s'li se tramita din altu tractu preotu, ori protopopu invesigatoriu, asupra întregii procedur'e de pana aci în caus'a alegorii de capelanu pentru parochia nostra, pentru ca s'li se convinga ven. Consistoriu, ca este în nedreptu si retacire. —

Pentru comunile bisericesci *Alma-sielu* si *Micancesi*,
Comitetulu parochialu.

Sabiu, 1. martiu 1875.

Cu bucuria vinu astadi, dle Redactore a vi relatá despre unu inceputu de vietia sociale la Romanii d'áci din Sabiu, cum de multu trebuia s'li se facu elu. S'li se adune Romanimea de aici la o „*convénire sociala*“, multora, nu li-ar veni lucru *curiosu*; dar nóa, ce ne-am dedatu a fi totu unulu câte unulu, asiă în câtu de mai multi ani, abiă la câte unu balu ne m'aj puteamu întelni mai multi la olalta, — firesce că ni pare unu ce nou, ba chiar *strainu*, totusi pré placutu. Ce e dreptu, numerosa inteligentia atât cu, câtu si fora familie, pre câtu se afla aci, facia cu alte orasie, ar fi putu si ar poté s'li face multu nunumai în respectulu culturalu, prin sustienerea unei casine — de esemplu, ci si în respectulu scopuriloru filantropice, prin infintierea de reuniuni etc.

Daca casina nu avem, vre o reuniune nu esiste; de aceea salutám cu dupla bucuria iniciativ'a unor pré stimati dd. pentru infintierea unui *coru musicalu* în locu.

Meritulu principalu la asta întreprindere lu-are fora indoiéla pré on. d. Dr. *A. Brote*, directorele bancei „*Transilvania*.“ Sunt că-eva septemani, decandu dsa aduná în juru si mai multi tenori, compuse unu coru, cu caro apoi invetiă mai multe piese musicali.

Prim'a debutare a acestei întreprinderi laudabili avu locu sambata în 27 fauru. Spaciós'a sala de la „*Cordona*“ era plina de publiculu celu mai alesu.

Pe candu trebué s'li laudámu zelulu si diligintia membriloru de la corulu vocalu, totu atunci cu multu mai multu, cautá s'li ne sprimemu recunscint'a si multumit'a nostra facia cu gratióscele d'omne si gentilele domni-sióre, cari inca avura bunetate a ne delectá în sér'a acest'a, pre cum se va vedé din program'a urmátoria, carea fi esecutata cu ea mai mare precisiune si acuratetia, între aplausele publiculu întregu. Eta program'a:

Mai antaiu caută corul: 1. „Măi. Tatara,” memento Romanului către dușmanul de *Alexandru*; apoi urmă *Uvertura la „Egmont”* de Beethoven pentru pian, executată de domn'a și dso'r'a *Brote*; de asemenea *Fantasia si variatiuni despre motive, din opera „Sonnambula,”* executată pre violina de dlu *Bradila* și acompaniatu pe piano de stimate d socia a dsale; și acuma — „*Barcarola*,” executată de coru cu acompaniamentu pe piano de dso'r'a *Brote*; apoi — „*Les deux Anges*,” piesa caracteristică de Faques Blumenthal pentru piano, executată de dso'r'a *Stanislau*; *Uvertura la opera „Zampa”* de Gerold, executată pe piano de domnele *Moga* și *Badila*; în fine — „*Corulu soldatiloru*,” din opera „*Margaretta*,” de Gounod, cantatu de coru și acompaniatu pe piano de d'n'a *Brote*.

Publiculu — potu spune că a fostu satisfacutu pre deplinu. Neînteruptele aplause n'au fostu de cătu unu tribut meritatu pentru domnele și teneții debutanti.

Inca o data gratulamă junei reuniuni și pre demnului ei conducătoru, dorindu-li și în venitoriu succesel' cele mai îmbucurătorie.

Dupa terminarea programei urmă dantiu, care tînu pînă pe la 2 ore, candu ne despartiram ducendu fîa-care cu sine suvenirile cele mai placute. V.....

L. Satulu-nou, în festulu conf. mil. fauru 1875. (*Zelulu romaniloru pentru cultur'a lor nationale.*) Pe s'ra de 13/25 fauru n. avui fericirea d'a asiste la una petrecere solida în comun'a vecina *Satulu-nou*. Onorat'a inteligentia romana de acolo, avendu în vedere unu scopu sublimu, arangia pe atunci unu concertu, executatu de corulu vocale din locu, împreunatu cu declamatiuni și cu dantiu, — venitulu curatu fiindu meritulu fondului sco-lasticu romanu.

De-si imprejurările suntu atātu de triste, ma — facia de noi romanii am potē dice că suntu pre mastele, — încātu abia ni mai vine a fi bine dispuși și a caută petreceri totusi privindu nobil'a intentiune a fratiloru nostri din *Satulu-nou*, vocea lor a aflatu resunetu în tōte pîrțile și asiā concertulu a fostu bine cercetatu atātu de ai nostri din locu și din juru, cătu si de unu numeru considerabil de inteligentia din alte nemuri. Si precātu de generosi au fostu ospetii, cari nu pregetara a se infacisia cu ofertele lor, fara a luā în considerare tempulu celu nefavorabile, pe atātu de binemeritatu s'a aretat atātu corulu vocale, prin executarea armonica a pieselor alese, cătu si declamatiuni prin citirea petrecuta de multe aplauze petrecutu de „*Vanitatea*,” de Negrutiu *Țecuri trase*,” de Muresianu. Potemu dice, publiculu participante a fostu pe deplinu satisfacutu, — ce dovedi prin petrecerea cea mai amicală și cordială pona cătra diu!

Credu că nu voiu fi indiscretu facia de dlu conducătoru alu corului vocale, dlu invetiatoriu din locu, *St. Albu*, dēca — dupa informatiunea primita, vinu a dice: că meritulu succesului atātu de laudatu, intr'o însemnata parte este a dñiei sale, căci intr'unu tempu fōrte scurtu sciū a produce progresu în cantări, care face eclatante marturia despre dexteritatea instrui. Nu me indoiescu, că dlu invet. *Albu*, carele nu de multu se afla în midiloculu nostru, va dā și mai alte dovedi despre această însusire frumoasă a sa, anume în scol'a dsale.

Poporul nostru are trebuintia de îndemnu potericu, si — numai asiā elu va fi în stare sē dēc atātu scolēi cătu si invetiatorului spriginulu și valoarea cuvenita.

Unu vecinu ca martore.

L. Muresiu în martiu n. 1875.

(*Audi lume si judeca! Auditi consistoria respective si ve trageți sēm'a cu detorint'a!*) Organulu guvernamentale, numitu „*Foia invetiatoriloru poporului*,” în numerulu 4 de estu tempu, între corespundintiele din provincia aduce o seire dintre cele mai ominoșe pentru noi romanii, cari ne interesāmu de caus'a scolare, de cultur'a poporului nostru. Acea foia reportă, că a primita din Ardealu, comitatulu Hunedorei, dela invetiatorulu magiaru *Réthy János*, o corespundintia, carea cuprinde că în comun'a *Bereșszó*, unde se afla numitulu docente la scol'a de statu — la inceputu a avutu a se luptā cu pucine pedee, si de jă multi credeau, că aceea scol'a nu s'a înfiintiatu la locu bunu si acomodat, că — n'o sē se alga nemica de această scol'a magiarisatoria, în contra cărei si romanii, cari făcu majoritatea comunei, la inceputu agitau barbatose; dar că — s'a schimbatu starea lucrului!

La inceputu abia se inserisese vreo 2—3 baieti magiari; dar — n'a tîenutu multu asiā, căci curendu dupa aceea si însisi romanii si-au adusu si inserisu baietii la aceea scol'a facetoria de minuni! Adi, dice numit'a fōi'a, aceea scola magiara de statu e cea mai cercetata din totu prejurulu. Ea dispune de doi invetiatori ordinari, ēr numerulu scolariloru e de 89, dintre cari 14 magiari și 75 Romani.

Dēca acest'a ar fi preeu se serio, apoi — grea respondero cade pe umerii acelora, cari conduc destinele scololoru romane în acele pārti.

Tragemu atentiunea respectiviloru dd. Protopresbiteri, cari credemu că voru fi si inspectori scololoru nationali confesionali si am dori desluce — în publicitate: că *dre in numit'a comuna — este scola romana?* si dēca nu, ce a fost caus'a nepasării, prin care lucrulu ajunsă — pana la scol'a magiara pe spelele statului intr'o comuna, precum arēta nrulu copiiloru de scola, *aprops întreaga romana?* De asemenea se cuvine sē scimu că dintre acei doi docenti ordinari dela aceea scola de statu este vre-unulu romanu, sēu scie vre-unulu bine romanesce, si că propunerea la aceea — face-se în precumpenintia, adēca scolariloru romani în limb'a lor cea romana?

Acestea trebeu sē le scimu pozitivmente, pentru că sē ni tragemu socōta cu batjocuri-torii legii si dreptătii, dar si cu — ordinari-atele nōstre negligniti. —

Unu barbatu de scola.

Aradu, 18 februaru n. 1875.

(*Declaratiune, desmintire si provocare.*) În nr. 9 alu pretiuitei fōi „*Albina*,” cutare dnu „*Probu*,” punendu în vederea publiculu romanu insultele si amenintările ridicule, ce ni le fece diariulu magiaru „*Alfold*,” pentru că la balulu nostru nu s'a jocat „*csárdás*,” acelas d. „*Probu*,” afirma cu multa emfasa, că „*autorele corespundintiei din „Alfold” este unu osanditu de romanasiu dintre arangiatorii balului.*”

Nu scimu pre ce date si-a întemeiatu dlu „*Probu*” asertiunea acest'a atātu de ambigua, în carea cu o estrema usurintia ataca demnitatea si caracterulu nostru; căci noi cari amu formatu comitetulu arangiatoriu alu balului, despre urdirea acelei corespundintie din „*Alfold*,” nu avem nici cea mai mica cunoscentia, si — asertiunea dlu „*Probu*” trebeu sē o declarāmu de fora temeiu. Dēca acest'a declaratiune nu aru satisfac pre dlu „*Probu*,” lu-provocāmu, ca pre osanditulu de romanasiu dintre noi, fora picu de reserva sē ni-lu anumēsa pre calea acestui pretiuitu diariu. Acest'a o facemu simplu, intru sustinerea reputatiunei si a demnitătii nōstre în faci'a publiculu romanu. —

Vinc. Mangra, mp. Georg. Pucariu, mp. Botto, mp. Ios. Serbu, mp. Ioane Vancea de Teiusu, mp.

Comun'a Mocerisii, în Comitatulu Severin, aduce la cōnoscentia publica, precum că:

În duminec'a lasatului de carne an. c. în sant'a beserica, cu ocasiunea serviciului devinu, s'a celebratu parastasu, pentru reposatulu în Domnulu, *Marcu Rotariu*, c. r. colonelu, totodata fostu comandante preste *Băile-Herculane* langa Mehadia si decoratu cu mai multe nalte decoratiuni. *)

Pre demnulu barbatu, de curendu defunctu, carele pre timpulu serviciului seu militariu, pentru meritele si credintia sa aratate în fapta, si-a cascigatu reconoscentia înaltelor locuri, precum si iubirea si încrederea poporului din desfiintiatulu regimentu confinariu romano-banaticu nr. 13; ēr apoi ca majoru si comandaute de Cordonu la Orșova-vechia, cu ocasiunea visitării comunelor, multu a lucratu intru interesulu religionar, besericescu si scolariu pe sēm'a comunelor — si de aceea mōrtea sa n'a potutu fi trecuta cu vederea de poporu, de unde în diu'a sus însemnata, participendu la sant'a biserica poporu fōrte numerosu, — reverendulu nostru d. parochu *Nicolau Gontia*, rosti intru memori'a aceleia o cuvintare adēcu patrundietōria, amintindu-i si binecuvēntandu-i faptele bune; căruia deci toti din tota anim'a i poftimū: *Sē-i fie tierin'a usiora si memori'a binecuvēntata!* *Iosifu Negru, mp. Ioanu Gontia, mp. jude comunala. not. comun.*

Varietati.

*) (*Intrare în resiedintia.*) Despre intrarea tenerului parinte Eppu *Victore Mihalyi* în Lugosiu, alta ieri în 4 martiu n. si pōmpos'a si cordial'a sa primire de cătra toti romanii, fora diferentia de confesiune, cu primariulu orasiului, dlu *Julianu Ianculescu* în frunte, primiramu astadi o descriere detaiata, carea neincapendu în acestu nru, caută sē i amenāmu publicarea, amen tindu numai atat'a dintrens'a, că — dintre straini, anume dintre amiciei predecesorelui parinte *Oteanu*, dintre ovrei, nemti si renegati, chiar nici unulu nu s'a

*) Cu multa dorere am aflatu din foile straine despre repozarea acestui ilustru barbatu, un'a dintre cele mai cōnoscute si stimulate persōne în acele pārti ale Banatului, unu pre stimatu amicu alu nostru, — fora că sē se vrē aflā cine-va, sē ni reporte despre loculu, timpulu si imprejurările repozării, pentru de a publicā acestea într'unu necrologu. — *Red.*

aflatu îndemnatu a est spre întempinare, si asiā diu'a si pomp'a si bucuria a fost numai a Romaniloru. Caracterulu solidu si numele bunu alu *Mihaliesciloru*, nu are nici unu farmecu atragētoriu pentru coticari si aventurari. Dōmne ajuta! —

*) (*Intru etern'a a mintire si pentru veciniculu repausu a fericitului Emanuelu Gozdu*) s'a tîenutu în Oradea-mare, la 21 faurariu n. a. c. unu parastasu. A pontificatu la această ceremoniā rvdissimulu dnu protopopu locale, S. Bica, assistandu-i rvdissimulu dnu protopopu alu Crisului, I. F. Assie si preotulu locale G. Horvatu. Servitiulu cantoralu fi executatu de corulu tenerimei din fantatiunea „*Jigaiana*,” sub conducerea juristului din cursulu alu H. V. Popovici.

Au participatu la această serbare multime de crestini si multi din rudeniele fericitului serbatoritu, petrunsi cu totii — dupa cum se arētă de pe faciele lor — de o adeverata reconoscentia si pietate. Etern'a a mintire a lui! —

*) (*Catalogu generalu de cărți romanesce, ce se afla la Julius Spreer*, (proprietariulu librăriei S. Filsch) în Sibiiu, pe anul 1875.) Acestu catalogu, ce tocmai ni se tramise, este bine completatu si merita ca iubitorii de cărți romane sē si-lu procure. Elu se tramite gratis fie-căruia, carele comanda cărți celu pucinu în pretiu de 5 fl. ēr de sine elu se pōte procura cu 15 cr. v. a. Comandele de cărți au a se face numai la adres'a: *Julius Spreer în Sibiiu*. Eta publicam aci si ordinez Catalogulu, pentru ca On. publicu sē cōnosca diferitele ramuri, de cari suntu cărțile cuprinse în Catalogu:

I. *Cărți romane de scolē.* — Abece-dare. — Aritmetica si Geometria. — Cărți de lectura. — Catechisu si Istori'a biblica. — Caligrafia. — Fisica si Chimia. — Geografia si Cosmografia. — Gramatic'a limbii romane. — Istori'a generale si a patriei. — Istori'a naturala.

II. *Cărți spre a invetiā limb'a franceza, latina, germana, elena, ungara si italiana.* — Dictionaria. — Mape si Globuri.

III. *Pedagogia.* — Filologia. — Filo-sofia. — Instructiuni religiōse morali. — Lectura morala. — Igiene. — Agronomia. — Legelatune. — Scrieri istorice. — Poesie. — Romano, novele, voiaje. — Opere teatrale. — Diverse. — Musica. — Tablouri. —

Deputatulu dietale din Cetatea de pētra, ALESSANDRU BUDA nu mai e între cei vii! Elu — dupa unu morbu de mai multe luni, la 1. martiu repōsă într'unu spitālu alu capitalei Ungariei, ēr Romanii întielesera acest'a abia de prin foile straine! Multi se si indoiau, pana-ce ieri, presidiulu casei deputatiloru, oficiosu aduse trist'a seire la cōnoscentia adunării.

Reposatulu, carele la 1848 ca deputatu fōrte teneru si-a inceputu cariera sa politica, de atunci si pan' la mōrte-si a avutu o sōrte dintre cele mai variabili si — de comunu fōrte vitrega. Dupa anim'a sa si talentulu seu naturalu, noi credemu că ar fi meritatu un'a multu mai buna. Am avutu ocasiune de căte-va ori în viațā, de a privi afundu în cretiurile animei sale, si — marturisimū, că am descoperitu acolo talente unu mare tesauru de nationalitate. Bietulu inșā, si elu ca si multi altii ai nostri, au consideratu romanimea de multu mai slaba, decātu sē se pōta însufletii si essaltā la mari sacrificia pentru causele sale vitali.

Nōa reposatulu în rapetite casuri, candu ne credea în pericul chiar cu viațā, ni-a oferitu braciulu si viațā întru aপরার. Deci — si pana se va gasi cine sē-i descrie mai pe largu luptele si pataniile, noi din parte ni urāmū: „*Sē-i fie tierin'a usiora!*” *Er* — alegătorii sei din Chioru, ferēscă se, d'a-i desonorā memori'a, prin alegerea vre-unui contrariu alu Romaniloru — de deputatu la Dieta în loculu seu!

Insciintiare.

Dupa-ce la opurele publicate mai de aprope: „*Cuventări funebrale*,” unu tomu, si „*Cuventări bisericesci, accomodate pentru orice tempu, tomulu I. editiunea a II. corectata si amplificata*,” — s'au însinuat prenumeranti de ajunsu, spre a se potē tipari, — vinu cu onōre a încunoscentia pre domni prenumeranti, că tiparirea acestor'a s'a inceputu inca cu 1. februaru a. c.

La espressa dorintia a prenumerantiloru, se tiparescu mai antaiu cuventările funebrale, si se voru espedā în aprilu tuturoru. Dupa acestea va urmă ne întreruptu editiunea a II-a, tom I. *)

Gherla, 2 martiu 1875.

Ioane P. Papiu,
preotu la instit. corect.

*) Celealalte prestatime foi romane suntu rogate sē binevoiescā a reproduce insciintierea acest'a în colonele lor.

Publicatiuni tacsabili.

Concurre:

Pentru ocuparea postului invetiatorescu la scol'a confesionala gr. or. romana din comun'a *Cebz*, în comitatulu Torontalu, protopopiatulu Ciacovei, se deschide concursu cu terminu de siesse septemani de la prim'a publicare.

Emolumentele suntu: 340 fl. v. a. salariu anualu, 4 1/2 jugere de pamentu aratoriu, 4 orgie de lemne, 6 orgie de paie pentru încăldirea scolēi si cortelu liberu, cu gradina de legumi.

Concurentii au a-si tramite recursele, instruate în sensulu statutului organicu bis. — adresate comitetului parochialu, cătra dlu administratoru protopop. *Alexandru Popoviciu*, în *Fizes*, post'a ultima *Königsgraden*.

Cebza, în 15 fauru 1875.

În contielegere cu dlu adm. protop. 1—3
Comitetulu parochialu.

Pentru ocuparea unei statii vacanti, de profesore la gimnasiulu romanu gr. or. din *Bradu*, si a unei statii vacanti invetiatorescu la scol'a normala g. or. totu de aci — prin acest'a se escrie concursu pana în 8 martiu st. vechia.

Salariulu anualu pentru postulu profesoralu este: 600 fl. v. a; ēr pentru postulu invetiatorescu 450 fl. v. a. si se redica în rate lunari anticipative, încependu din diu'a intrării în oficiu.

Doritorii de a competi la aceste statii au a dovedi în generalu:

1. Că suntu romani de religiunea gr. or.
2. Cum-cā au avutu pana acuma o portare morala nepatata; ēr în specialu:

3. Cumca competintele pentru postulu profesoralu a facutu cu succesu bunu cursulu filosoficu si filologicu la vre-o academia din patria sēu din strainatate sēu celu pucinu au depusu esamenu de maturitate si au terminatu cursulu de 3 ani la vre-unulu din institutitele teologico-pedagogice romane gr. or. din patria; — ēr competintele pentru postulu invetiatorescu cumca au absolvatu celu pucinu 4 clāssi gimnasiali si cursulu teologicu pedagogicu la vre unu institutu gr. or. si că este initiatu în cantări intru atāt'a, ca sē pota conduce corulu vocale.

Petentii si-voru adresā petitiunile lor la subsemnatulu comitetu în *Bradu*, comitatulu *Zarandului*.

Bradu în 8 fauru 1875.

3—3
Comitetulu *Representantiei gimnasiali*

Pentru vacant'a Statii invetiatorescu din comun'a *Sirbova*, cottulu Timisiului, protopresbiteratulu *Jebelului*, se deschide concursu pana în 10 martiu a. c. st. v.

Emolumentele suntu: 86 fl. v. a. în bani, 16 meti de grāu, 16 meti de cucurudiu, 4 stengini de lemne, 6 stengeni de paie, 4 jugere de livada, 1/2 jugeru gradina intravilana, si 200 □ estravilana, cortelu liberu si 4 fl. pentru chārția si negrela.

Doritorii de a ocupā acestu postu, au a-si tramite recursele, instruate cu tote documentele ce se prescriu în stat. org. bis. si adresate cătra comitetulu paroch, la dlu protopresv. *Ales. Ioanovicu* în *Jebel*.

Sirbova în fauru 1875

Comitetulu parochiale,

în contielegere cu dlu protopresviteru tractuale. 3—3

Se recomenda onoratalui publicu caletoriu:

Otelulu

„la Curtea Mediasului,” în Sibiiu,

cu localitati de restauratiune, frumosu nou decorat, cu 12 odāi de pasagieri, accomodate recerintiloru de astadi, cu curte larga si grajduri calde. — Spre mai mare comoditate, o cărutia comunica în tōta diu'a între otelu si gar'a drumului de feru.

Se primescu mai de parte abonemente pentru prandiu, în otelu si afora, si în ori-ce timpu peste dia se pōte mancă dupa tarifa. — Pentru excursiuni mai mari sēu mai mice se afla pururia de datu — cai, cărutie si sanii.

De cătu mai numerōsa cercetare

rōga

Arendatoriulu de acum:

Iosifu Gross.

2—3*